

2. Абульханова, К. А. Психосоциальный и субъектный подходы к исследованию личности в условиях социальных изменений [Текст] / К. А. Абульханова // Психологический журнал. — 2007. — Т. 28, № 5. — С. 5–14.
3. Реан, А. А. Психология адаптации личности. Анализ, теория, практика [Текст] / А. А. Реан, А. Р. Кудашев, А. А. Баранов. — СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2006. — 480 с.
4. Платонов, Ю. П. Основы этнической психологии [Текст] : учеб. пособие / Ю. П. Платонов. — СПб.: Речь, 2003. — 452 с.
5. Стефаненко, Т. Г. Этнопсихология [Текст] : учебник для вузов / Т. Г. Стефаненко. — М.: Аспект-Пресс, 2003. — 368 с.
6. Вегвари, В. Межкультурный диалог в эпоху «открытых границ» [Текст] / В. Вегвари // Русский язык как иностранный: специфика описания, теория и практика преподавания в России и за рубежом. — М.: Моск. ун-т, 2001. — С. 69–70.
7. Гудков, Д. Б. Межкультурная коммуникация: проблемы обучения [Текст] / Д. Б. Гудков. — М.: МГУ, 2000. — 120 с.
8. Ионин, Л. Г. Культурный шок: конфликт этнических стереотипов [Текст] / Л. Г. Ионин // Психология национальной нетерпимости. — Минск, 1998. — С. 104–114.
9. Лебедева, Н. М. Межкультурный диалог: Тренинг этнокультурной компетентности [Текст] / Н. М. Лебедева, О. В. Лулева, Т. Г. Стефаненко. — М.: РУДН, 2003. — 268 с.
10. Иванова, М. А. Исследование состояния тревожности и личностных характеристик студентов интернациональной группы [Текст] / М. А. Иванова, В. П. Трусов // Психические состояния (экспериментальная и прикладная психология). — Л., ЛГУ, 1981. — Вып. 10. — С. 167–174.

ПРЕДПОСЫЛКИ СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ СТУДЕНТОВ-ТУРКМЕН, КОТОРЫЕ ОБУЧАЮТСЯ В УКРАИНЕ

Представлено результаты исследования предпосылок социально-психологической адаптации студентов-туркмен, кото-

рые обучаются в украинских высших учебных заведениях. Особенности отношения к Другому определено как важную предпосылку социально-психологической адаптации иностранных студентов. Выявлено взаимосвязи показателей социально-психологической адаптации с показателями выраженности разных стилей межличностного взаимодействия у студентов-туркмен.

Ключевые слова: социально-психологическая адаптация, межличностное взаимодействие, обучение иностранных студентов, студент-туркмен.

Соколова Ирина Михайлівна, доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри практичної психології, Українська інженерно-педагогічна академія, Харків, Україна, e-mail: sokolovaim@mail.ru.

Нікітіна Оксана Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент, кафедра практичної психології, Українська інженерно-педагогічна академія, Харків, Україна, e-mail: psuche@rambler.ru.

Соколова Ирина Михайловна, доктор психологических наук, доцент, заведующий кафедрой практической психологии, Украинская инженерно-педагогическая академия, Харьков, Украина.

Никитина Оксана Петровна, кандидат психологических наук, доцент, кафедра практической психологии, Украинская инженерно-педагогическая академия, Харьков, Украина.

Sokolova Irina, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine, e-mail: sokolovaim@mail.ru.

Nikitina Oksana, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine, e-mail: psuche@rambler.ru

УДК 371.018.2:004

Полянничко З. О.

МЕДІАОСВІТА У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті розглянуто розвиток медіаосвіти у Республіці Польща в умовах євроінтеграції; визначено сутність поняття та цілі медіаосвіти в контексті інформатизації шкільної освіти у Республіці Польща в умовах євроінтеграції; проаналізовано сучасний стан медіаосвіти в контексті інформатизації шкільної освіти у Республіці Польща в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: інформатизація шкільної освіти, медіаосвіта, цілі медіаосвіти, медіакомпетентність.

1. Вступ

Поняття медіаосвіти у контексті процесів інформатизації є важливим для розуміння інтегративних процесів, що відбуваються у житті сучасного польського суспільства, які спричинюють зміни в економіці, соціальному житті, промисловості й освіті, зокрема впливають на інформатизацію шкільної освіти у Республіці Польща в умовах євроінтеграції. У зв'язку з новими потребами суспільства на кожному етапі навчання в школі застосовуються інформаційно-комунікаційні технології — як шкільний предмет, так й інструмент для отримання знань у різних галузях науки. Ці дії, однак, стикаються з деякими перешкодами.

Одна з проблем сучасної шкільної освіти є недостатня інформатизація. «Інформатизація є процесом входження суспільства в епоху цифрових технологій. Існує проблема не тільки в оснащенні шкіл комп'ютерним обладнанням, але й у навчанні адекватних ІКТ- та медіакомпетентцій. Багато польських шкіл оснащені комп'ютерною технікою, яка не використовується належним чином» [1, С. 9]. Я. Космала цитує Ф. Майора, що серед сучасних викликів, з якими, стикається освіта Польщі сьогодні, є загальна згода з тим, що «до 2020 року навчання повинне адаптуватися до змін у середовищі, в якому воно функціонує» [2, С. 44].

Розвиток суспільства полягає в інформатизації ос- новного простору споживання технологій, зокрема науки

та освіти. При обговоренні функціонування інформаційного суспільства не можна ігнорувати питання про присутність засобів масової інформації в освітньому процесі [2, с. 41].

Характеризуючи медіаосвіту слід говорити про такі терміни, як «środkі masowego przekazu» (засоби масової передачі), «środkі komunikowania masowego» (засоби масової комунікації). Ці суто польські терміни, що означають поняття «publikatory», «przekazniki» використовуються для визначення терміну mass media. Цей термін є аббревіатурою англійського виразу «mass media of communication» (засоби масової інформації зв'язку) і означає «засоби масової інформації і комунікації» [3, с. 56].

У зв'язку з істотними політичними та економічними змінами останнього десятиліття ХХ століття, медіаосвіта в Польщі почала стрімко розвиватися. Польські педагоги стали активно впроваджувати зарубіжний, насамперед, європейський досвід. На порядок денний стали проблеми розвитку медіакомпетентності аудиторії. У 1996 році було створено Польське об'єднання технологій та освітніх медіа. З 1996 по 2003 рік щоквартально виходив у світ журнал «Медіаосвіта» [4, с. 79].

2. Аналіз досліджень і публікацій

Медіаосвіта в Польщі інтегрувалася з гуманітарними мовними шкільними дисциплінами, розширився спектр медіаосвітніх програм, навчальних посібників, монографій, статей. З 2000 року розвитком медіаосвіти на державному рівні опікується Національна рада з питань радіо і телебачення (польськ. — Krajowej Radzie Radiofonii i Telewizji). Були висунуті ідеї про комплексний розвиток медіаосвіти в Польщі, що включає відповідну підготовку вчителів, залучення в медіаосвітній процес громадських організацій, бібліотек і місцевих органів влади [5]. Надалі в центрі дискусій про медіаосвіту в Польщі постають такі проблеми, як обмеження шкідливих медійних впливів на неповнолітню аудиторію, ініціація законопроекту про заборону пропаганди насильства в ЗМІ, участь у медіаосвітньому процесі медійних агентств, зокрема, телебачення та національних освітніх порталів (EdukacjaMedialna.pl та Edunews.pl). У 2005 році був заснований Польський кіноінститут (PFI), що здійснив низку проектів, пов'язаних з медіаосвітою у школі. Кожна з 14000 польських шкіл отримала 50 DVD-дисків з ігровими, документальними та анімаційними фільмами згідно з потребами навчальних програм [5].

У 2009 році у Варшаві відбулася конференція, присвячена проблемам подальшого розвитку медіаосвіти в Польщі, була прийнята Національна медіаосвітня програма і створена Польська асоціація медіаосвіти [1, с. 80]. Вступ Польщі до Європейського Союзу дав змогу польським медіапедагогам спиратися на такі рішення, як Резолюція Європейського парламенту про введення обов'язкової медіаосвіти для школярів і вчителів країн Євросоюзу [6]. Медіаосвіта рекомендована до впровадження в національні навчальні плани Європейських держав, в систему неформальної освіти й освіти впродовж життя. Цим обґрунтовано актуальність даного дослідження.

Говорячи про освіту в контексті розвитку інформаційного суспільства та інтеграції Республіки Польща у Євросоюз, однією з цілей виступає здійснення навчання з отримання навичок широко використовувати засоби масової інформації в якості джерела знань і інструментів

для навчання та розвитку, що входить у сферу задач медіаосвіти [7, с. 144].

Розробкою теоретичних та практичних досліджень у галузі медіаосвіти займалися такі польські вчені та педагоги, як Й. Беднарек (Józef Bednarek), П. Джевецькі (Peter Drzewiecki), І. Кошч (Iłona Kość), Б. Семеніцькі (Bronisław Siemieniecki) та інші.

3. Результати досліджень медіаосвіти в контексті інформатизації шкільної освіти

Об'єктом дослідження вибрано сутність поняття та цілі медіаосвіти в контексті інформатизації шкільної освіти у Республіці Польща в умовах євроінтеграції.

Термін «медіаосвіта» (edukacja medialna) польськими вченими розглядається, як «процес формування і пошрення знань свідомого і критичного використання засобів масової інформації усіма соціальними та віковими групами користувачів. Процес медіаосвіти повинен тривати все життя, тому що форми і технології передачі інформації змінюються, а суспільство знаходиться у постійній трансформації» [8, с. 12].

Аналіз наукових джерел і публікацій показує, що цілями медіаосвіти є: підготовка до використання засобів масової інформації в якості інструменту для інтелектуальної роботи; критичний прийом медіа-контенту; належне використання засобів масової інформації; визначення ролі медіаосвіти; дослідження і пояснення механізмів навчання із засобів масової інформації; вивчення ефективності засобів масової інформації зокрема, їх вплив на розвиток агресії у молодих людей; моделювання повідомлень засобів масової інформації; розробка методології використання засобів масової інформації для навчання, освіти, самонавчання та дистанційного навчання.

Медіаосвіта носить міждисциплінарний характер, спираючись на знання і емпіричний доробок про вплив засобів масової інформації, зібраний іншими науковими дисциплінами, такими як педагогіка, дидактика, психологія, соціологія, теорія комунікації [3, с. 319–320]. Цілі медіаосвіти в школі полягають у підготовці учнів до самостійного навчання, користування інформаційними і бібліотечними джерелами, критичного відбору і сприйняття інформації, раціонального використання засобів масової інформації у розширенні потреб користувача і формуванні поважного ставлення до польського культурного надбання [3, с. 177]. На думку професора Б. Семеніцького (Bronisław Siemieniecki) «мета медіаосвіти полягає у підготовці до отримання інформації та використання засобів масової інформації в якості інструменту для інтелектуального розвитку сучасної людини. Підготовка молодих людей до свідомого і критичного сприйняття різних видів повідомлень засобів масової інформації вимагає багато знань про засоби масової інформації і розуміється в контексті комунікативних засобів і його контенту» [9, с. 47]. Польські медіапедагоги вважають, що «медіаосвіта — один з найважливіших компонентів електронного навчання (e-learning) — формує його основу, розвиваючи здібності інтерпретувати повідомлення і значення ефективної комунікації за допомогою традиційних та нових медіа, сприймати, аналізувати, оцінювати медіатексти, роблячи людину медіакомпетентною» [10, с. 17]. Медіальні компетенції (польськ. — kompetencje medialne) — знання та навички, необхідні

для розуміння засобів масової інформації і форматів, в яких дані, інформація і знання представлені, записуються, зберігаються, і передаються; такі як друковані газети, журнали, радіо- і телемовлення, кабельне телебачення, CD, DVD, мобільні телефони, формат PDF, JPEG для графіки або зображення та ін. [3, с. 91].

Медіакомпетентність у середній школі виступає водночас і предметом дослідження, і його засобом. Медіаосвіта спрямована на розвиток вербальних, візуальних, аудитивних, технічних і соціальних умінь і навичок. Це вимагає співпраці між різними суб'єктами, а також вивчення різних медіа і їх реального середовища. Різні предмети в середній школі повинні допомогти учневі визначити, як будувати свої відносини із засобами масової інформації і налагоджувати комунікацію з медіа за умов технічної, змістовної, насиченої медіа культури [11, С. 58]. «Освіта, особливо шкільна, у рамках підготовки до життя у мінливих умовах може і повинна готувати дітей і молодих людей, за допомогою технології використовувати нові можливості вчитися і працювати. (...) Засоби масової інформації та комунікації разом із телематикою (сферою телекомунікацій) збагачують і роблять привабливішим традиційний розумовий процес навчання. Повне і ефективно використання нових технологій в освіті є не тільки основним засобом впровадження інновацій, прогресу і новаторства в економіку, але й сприяє формуванню нової свідомості глобальної цивілізації» [3, С. 82]. Польський медіа педагог П. Джевецькі розробив спеціальний трирічний курс навчання школярів медіа грамотності з метою розробки обгрунтованих критичних і селективних прийомів відбору і сприйняття інформації учнями, поглиблення їх знань про засоби масової комунікації та підвищення їх обізнаності про тривожні явища в сучасній медіа культурі. Програма навчання також сприяє розвитку медіакомпетентності та моральної відповідальності в учнів як користувачів медіа- та Інтернет-контенту [4, С. 83].

4. Висновки

Розповсюдження інформації, завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій сприяє процесу поширення медіаосвіти у середніх навчальних закладах Польщі. Медіаосвіта виступає інструментом інтелектуального розвитку сучасного європейського громадянина. Стрімкий розвиток медіаосвіти у середніх навчальних закладах Польщі пов'язаний з громадським вихованням, соціально-орієнтованими засобами масової комунікації, демократизацією шкільної освіти. Польськими вченими було визначено сутність і цілі медіаосвіти у школі. Значні перспективи відкриваються для подальшого впровадження медіаосвіти у польських школах завдяки участі у міжнародних проектах Європейського співтовариства.

Література

1. Innowacje i technologie informacyjne przyszłością nowoczesnej edukacji – wdrażanie rozwiązań informatycznych w procesie kształcenia [Text] : opracowany w ramach projektu: Praktyka

na miarę szyta. Program praktyk pedagogicznych podnoszących jakość kształcenia w zawodzie nauczyciela 2011 / oprac.: Ilona Marczak, Monika Talaga-Michalska, Katarzyna Skierska-Pięta. — Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych, Drukarnia Cyfrowa & Wydawnictwo «Piktor», 2011. — 87 p.

2. Kosmala, J. Nauczyciele wobec procesu informatyzacji edukacji [Text] / Janina Kosmala. — Wyd. im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza, 2008. — 283 p.
3. Bednarek, J. Multimedia w kształceniu [Text] / Józef Bednarek. — W.: Wyd. Naukowe PWN SA, 2012. — 412 p.
4. Федоров, А. В. Медиаобразование в странах Восточной Европы [Текст] / А. В. Федоров, А. А. Левицкая, И. В. Чельшева, Е. В. Мурыкина, Д. Е. Григорова. — М.: МОО «Информация для всех», 2014. — 140 с.
5. Serwis edukacji medialnej. Drogowskaz medialny : historia edukacji medialnej w KRRiG [Electronic resource]. — Available at: \www/URL: <http://www.krrit.gov.pl/drogowskaz-medialny/historia-edukacji-medialnej-w-krrit/>
6. European Parliament resolution [Electronic resource] / Community Media in Europe. — 25 September 2008. — Available at: \www/URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2008-0456>
7. Kość, I. Przemiany systemu polskiej edukacji w warunkach procesu europeizacji [Text] / Ilona Kość. — Szczecin: «In Plus», 2006. — 195 p.
8. Cyfrowa Przyszłość. Edukacja medialna i informacyjna w Polsce – raport otwarcia [Text] / red.: Jarosław Lipszyc // Część I. Konwergencja kompetencji – definicje edukacji medialnej i informacyjnej. — Fundacja Nowoczesna Polska, 2012. — 196 p.
9. Pedagogika medialna [Text] : podręcznik akademicki/ red. nauk. Bronisław Siemieniecki. — W 3 T., T. 1. — W.: Wyd. Naukowe PWN SA, 2007. — 348 p.
10. Goban-Klas, T. Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia telewizji i Internetu [Text] / Tomasz Goban-Klas. — W.: Wyd. Naukowe PWN, 2002. — 307 p.
11. Иванов, В. Медиаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд [Текст] / В. Иванов, О. Волошенюк, Л. Кульчинська, Т. Иванова, Ю. Мірошніченко. — 2-ге вид., стер. — К.: АУП, ЦВП, 2012. — 58 с.

МЕДИАОБРАЗОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ИНФОРМАТИЗАЦИИ ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ ПОЛЬША В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

В статье рассмотрено развитие медиаобразования в Республике Польша в условиях евроинтеграции; определена сущность понятия и цели медиаобразования в контексте информатизации школьного образования в Республике Польша в условиях евроинтеграции; проанализировано современное медиаобразование в контексте информатизации школьного образования в Республике Польша в условиях евроинтеграции.

Ключевые слова: информатизация школьного образования, медиаобразование, цели медиаобразования, медиакомпетентность.

Полянчикко Зоя Олексіївна, здобувач, кафедра психології і педагогіки, Київський національний лінгвістичний університет, Україна, e-mail: funny_monkey@ukr.net.

Полянчикко Зоя Алексеевна, соискатель, кафедра педагогики и психологии, Киевский национальный лингвистический университет, Украина.

Polyanychko Zoya, Kyiv National Linguistic University, Ukraine, e-mail: funny_monkey@ukr.net